

РІВНЕНСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПСИХОЛОГО-ПРИРОДНИЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ

СОЦІАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
(В МЕЖАХ ФОРУМУ З
ПІДТРИМКИ ВЕТЕРАНІВ,
ВЕТЕРАНОК ТА ЧЛЕНІВ ЇХ
СІМЕЙ «РІВНЕНСЬКА
ЄДНІСТЬ»)

Рівне

27-28 лютого 2025

РІВНЕНСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

РІВНЕНСЬКА
ОБЛАСНА
ДЕРЖАВНА
АДМІНІСТРАЦІЯ

ПСИХОЛОГО-
ПРИРОДНИЧИЙ
ФАКУЛЬТЕТ
РДГУ

Соціально-психологічна реабілітація ветеранів. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, проведеної в межах Форуму з підтримки ветеранів, ветеранок та членів їх сімей «Рівненська єдність» 27-28 лютого 2025 року / Упорядники проф. Р. Павелків, проф. Н. Корчакова, проф. В. Безлюдна. Рівне, РДГУ, 132 с.

Остапчук Микола

канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки освітнього
менеджменту та соціальної роботи
Рівненського державного гуманітарного університету (м. Рівне)

Філоненко Руслана

викладач, викладач кафедри педагогіки
освітнього менеджменту та соціальної роботи
Рівненського державного гуманітарного університету (м. Рівне)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКТИВНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ НАДАННЯМ ПІДТРИМКИ У СФЕРІ ОСВІТИ

Реабілітація – відновлення, комплекс медичних, психологічних, педагогічних, професійних, юридичних заходів, спрямованих на відновлення чи компенсацію порушених або втрачених індивідом суспільних зав'язків і відносин внаслідок змін стану здоров'я, соціального статусу, втрати близьких людей, навичок навчальної діяльності, соціальної дезадаптації та ін., які супроводжуються стійкими розладами функцій організму (інвалідністю), захворюванням на алкоголізм, наркозалежністю, втратою соціального статусу, роботи, житла, близьких людей і тяжкими переживаннями таких втрат, скоєнням злочинів тощо. Передбачає якнайшвидше і найбільш повне відновлення повноцінного функціонування різних категорій населення. Один із основних напрямів соціально-педагогічної діяльності [2, с. 168-169].

Мета повідомлення – з'ясувати суть поняття реабілітація, зокрема, більш детально охарактеризувати педагогічну реабілітацію, на прикладах діяльності вчених, підштовхнути до наукової творчості ветеранів, які мають проблеми із слуховим сприйняттям інформації.

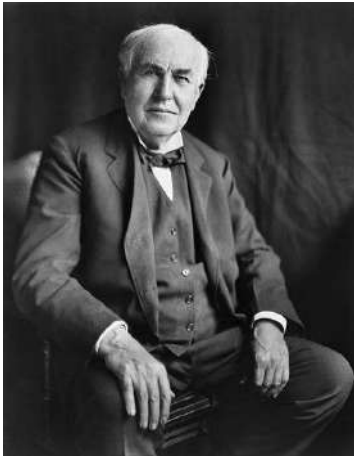
Виклад основного матеріалу дослідження. Розрізняють кілька видів реабілітації, а саме: медичну, психологічну, соціальну, педагогічну, професійну. Ми зупинимося більш детально на психологічній і педагогічній реабілітації.

Психологічна реабілітація – це система заходів, спрямованих на відновлення, корекцію психологічних функцій, якостей, властивостей особи, створення сприятливих умов для розвитку й утвердження умов для розвитку й утвердження особистості. *Педагогічна реабілітація* передбачає, насамперед, комплекс, педагогічних заходів, спрямованих на відновлення (компенсацію) функцій організму особистості (зокрема, в осіб з особливими потребами, відновлення навичок самообслуговування і навчання у тих. Хто за станом здоров'я тривалий час не навчався, втратив уже сформовані навички письма лічби чи читання, змушений в результаті перенесеної травми по-іншому пристосовуватися до процесу навчання, до різних видів діяльності. В основу педагогічної реабілітації покладаються знання індивідуально-психологічних особливостей і підтримка позитивного в особистісному розвитку та розвитку групи (сім'ї) [2, с. 169-170].

У Верховній Раді України зареєстрували законопроект №10160, який передбачає внесення змін до деяких законів України щодо розширення можливостей закладів загальної середньої освіти. Насамперед, працівники закладів загальної середньої освіти України працюють з учнями й ученицями, які мають вади зору та / або слуху. У школі їх навчають жити повноцінним життям, дають повну загальну середню освіту, а також надають психологічну допомогу й підтримку. Завдяки цьому діти можуть простіше інтегрувати в суспільство.

У період повномасштабного вторгнення українські захисники та захисниці нерідко отримують поранення, що призводить до повної або часткової втрати зору або слуху. Для відновлення важливих життєвих функцій вони проходять тривалу реабілітацію. Однак є й ті, кому відновлювати відповідні функції неможливо. Таким воїнам необхідно навчитися

Форум з підтримки ветеранів, ветеранок та членів їх сімей «Рівненська єдність», 27-28.02.2025р.

повноцінно жити з травмою. Ми переконані, що з психолого-педагогічної реабілітації, потрібно розпочинати роботу. А саме, наведемо приклади із життя вчених з вадами слуху і покажемо їх влад в розвиток світової культури, техніки, виробництва.

Томас Алва Едісон — один з найвідоміших винахідників останніх століть. Він оформив 1093 патенти на винаходи в США та понад 3000 патентів в інших країнах. Його кредо: усі винаходи мають бути максимально корисними людству та монетизованими.

Одного разу юний Томас Едісон повернувся додому зі школи та передав мамі лист від учителя. Мама зачитала синові листа вголос, зі сльозами на очах: *“Ваш син — геній. Ця школа занадто мала, і тут немає вчителів, здатних його чомусь навчити. Будь ласка, вчіть його самі”*. Через багато років після

смерті матері Едісон, переглядаючи сімейний архів, наткнувся на цей лист і прочитав: *“Ваш син розумово відсталий. Ми не можемо більше вчити його в школі разом з усіма. Тому рекомендуємо вам вчити його самостійно вдома”*[3]. З цього приводу він написав: “Томас

Алва Едісон був розумово відсталою дитиною. Завдяки своїй героїчній матері він став одним з найбільших геніїв свого століття.” Тож, до 11 років освітою хлопчика займалася його мати, вчителька за фахом. *Едісон не був розумово відсталою дитиною, проблема виникала через погане слухове сприйняття навчального матеріалу.*

У 12 років, хвороба загострилася і майбутній учений почав втрачати слух, але, як не дивно, йому це подобалося! Едісон вважав, що завдяки глухоті він став більш майстерним винахідником, тому що відсутність зовнішніх звуків допомагала йому краще фокусуватися на створенні своїх винаходів. Томасу Едісону належить винахід лампочки розжарення із вольфрамовим волоском, якою людство користується більше ста років. Цікавим є той факт, що за життя винахідника електричну лампочку не змогли виготовити, технічні можливості виробництва не дозволяли цього зробити.

Аналогічна доля і іншого науковця із вадами слуху – це Костянтин Едуардович Ціолковський. Так само,, як і в Томаса Едісона, початковою освітою Костянтина займалася мама, але, коли хлопцеві виповнилося 13 років вона померла. У початковій школі Костянтин провчився до 4-го класу і був відрахований зі школи за неуспішність (*на 10-му році життя тяжка хвороба скарлатина дала ускладнення на слух*). Необхідно відзначити, що наукова робота вченого не була належно поцінована. На його досліди дивилися як на розваги. У цілому наукові кола того часу вважали творця космонавтики дивним, більшість результатів його досліджень не друкувалися. Потрібні були велика енергія і впертість, віра і наполегливість на шляху прогресу техніки, щоб в такому оточенні й складних матеріальних умовах щоденно працювати, творити, обчислювати, рухатися тільки вперед. Найбільш прогресивні відкриття Ціолковського можна віднести до трьох напрямків: праці з аеродинаміки, ракетобудування, космонавтики.

У кінці XIX ст. вчитель початкової школи займається проблемою суто науковою – дослідити сили, які виникають під час руху твердого тіла в повітрі. Науковий потенціал вченого був настільки великим, що К. Е. Ціолковський заперечує правильність формули Ньютона для сили косоного удару повітря об рухому площину, Пізніше Ейфель, будівник вежі в Парижі, підтвердив помилковість формули Ньютона, про яку говорив Ціолковський [1; 4].

Теоретичні основи космічних польотів були розроблені К.Е. Ціолковським на початку XX ст., але технічні можливості виробництва і якість палива не дозволяли це зробити. Лише в 50-тих роках XX століття, після смерті вченого, здійснені перші космічні польоти.

Висновки. Отже, на наш погляд, реабілітацію військових ветеранів бажано розпочинати із психолого-педагогічної компоненти, де зокрема, життєвий шлях науковців із *Форум з підтримки ветеранів, ветеранок та членів їх сімей «Рівненська єдність», 27-28.02.2025р.*

особливими потребами є яскравим прикладом. Але, крім того, потрібно надавати державним органам та органам місцевого самоврядування можливості створювати програми реабілітації та відновлення ветеранів на базі спеціальних закладів, а закладам освіти надавати послуги воїнам, які цього потребують.

Список використаних джерел

1. Остапчук М, В., Остапчук О. М. Секрети родоводу та науково-педагогічна діяльність К. Е. Цюлковського. Дидактика фізики як концептуальна основа формування компетентісних і світоглядних якостей майбут. фахівця фізико-техн. проф. Збір. наук. пр. КПНУ ім. І. Огієнка. Вип. 21. КПНУ. 2015. С. 218-222.
2. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. 2-ге видання/ За заг. ред. проф. І.Д. Звереві. Київ, Сімферополь: Універсум, 2013. 536 с.
3. Томас Алва Едісон. [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://surl.gd/arblcy> Дата звернення 24.02.2025.
4. Цюлковський Костянтин Едуардович. [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://uk.wikipedia.org/wiki> . Дата звернення 24.02.2025.

Павелків Віталій

*доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри загальної психології,
психодіагностики та психотерапії
Рівненського державного гуманітарного університету(м. Рівне)*

ЕМОЦІЙНА РЕГУЛЯЦІЯ У ВЕТЕРАНІВ: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Адаптація ветеранів до цивільного життя є складним процесом, що супроводжується психологічними викликами, зокрема ПТСР, тривожністю та соціальною ізоляцією. Емоційна регуляція відіграє ключову роль у подоланні цих труднощів, допомагаючи ветеранам відновити психологічну рівновагу. Ефективні методи, такі як психотерапія, фізична активність і техніки саморегуляції, сприяють зниженню стресу та успішній інтеграції в суспільство.

Мета повідомлення - дослідити особливості емоційної регуляції у ветеранів, які повертаються до мирного життя після військової служби та визначити ключові виклики, що виникають у цьому процесі. Особлива увага приділяється проблемам адаптації, впливу бойового досвіду на психоемоційний стан, розвитку посттравматичних розладів і труднощам у міжособистісних стосунках.

Виклад основного матеріалу дослідження. Повернення ветеранів до цивільного життя супроводжується численними психологічними викликами, серед яких особливе місце займає емоційна регуляція. Під час військової служби психіка адаптується до екстремальних умов, де емоційна стриманість, швидке прийняття рішень у стресових ситуаціях і здатність придушувати почуття стають життєво необхідними навичками. Однак після повернення до мирного середовища ці ж механізми можуть перешкоджати ефективній соціалізації, викликати труднощі у вираженні емоцій та взаємодії з оточенням.

Вплив бойового досвіду може проявлятися через підвищену тривожність, неконтрольовані спалахи гніву, емоційну притупленість або, навпаки, надмірну чутливість до подразників. Військові часто звикають до постійного рівня небезпеки, що у мирному житті може перетворитися на підвищену пильність, дратівливість або навіть агресивність. Крім того, деякі ветерани переживають почуття провини за події на фронті, втрату бойових товаришів або власне виживання, що лише ускладнює їхній емоційний стан [1, с. 22].

Одним із ключових викликів для ветеранів є психологічні труднощі, що значно впливають на їхню здатність адаптуватися до цивільного життя. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) є одним із найпоширеніших наслідків бойового досвіду, що

Форум з підтримки ветеранів, ветеранок та членів їх сімей «Рівненська єдність», 27-28.02.2025р.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ.

**Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції,
проведеної в межах *Форуму з підтримки ветеранів, ветеранок та членів їх
сімей «Рівненська єдність»***

27-28 лютого 2025 року

Упорядники:
***проф. Р. Павелків, проф. Н. Корчакова,
проф. В. Безлюдна***